

Çoklu Zeka Alanlar?nda Kendini De?erlendirme Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çoklu Zeka Alanlar?nda Kendini De?erlendirme Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19315>

Özet

Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği, Gonca Seber tarafından 2001 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, bireylerin Howard Gardner tarafından ortaya konan Çoklu Zeka Kuramı çerçevesindeki zeka alanlarına yönelik kendi algıladıkları yeterlilik düzeylerini ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek geliştirme çalışması, Türk kültürüne özgü bir bağlamda, bireylerin baskın zeka profillerini belirlemeye yardımcı olacak güvenilir ve geçerli bir araç sunmayı hedeflemiştir. Çalışma, özellikle eğitim bilimleri alanında, bireyselleştirilmiş öğrenme yaklaşımlarının temelini oluşturacak verileri sağlamak üzere tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çoklu Zeka, Kendini Değerlendirme, Psikolojik Ölçek Geliştirme, Psikometri, Eğitim Psikolojisi, Gonca Seber, Zeka Kuramı.

Yazarlar

Gonca Seber

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin kendilerini Çoklu Zeka Kuramı'nin öngördüğü sekiz (veya o dönemdeki kabul edilen sayıdaki) zeka alanında ne kadar yeterli gördüklerini belirlemektir. Bu araç, bireylerin güçlü ve zayıf zeka alanları keşfetmelerine olanak tanıyarak, özellikle eğitim ve kariyer danışmanlığı süreçlerinde kişiselleştirilmiş rehberlik sunmayı hedefler. Ölçek, bireyin kendi zeka profilini objektif bir biçimde değerlendirmesine yardımcı olarak, öğrenme stratejilerinin ve eğitim ortamlarının bireysel ihtiyaçlara göre düzenlenmesine katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Geliştirme süreci, özellikle Türkiye'deki eğitim bağlamında kullanılmak üzere kültürel olarak uygun maddeler oluşturmayı ve bu maddelerin psikometrik özelliklerini incelemeyi içermiştir. Böylece, öğretmenler, danışmanlar ve araştırmacılar için Çoklu Zeka prensiplerini uygulamada kullanılabilecek bilimsel bir temel sağlamıştır.

Yapı

Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği, Howard Gardner tarafından tanımlanan zeka alanları ölçeği çok boyutlu bir yapıya temel alır. Bu yapı genellikle sekiz temel zeka alanını içerir: **Dilsel Zeka**, **Mantıksal-Matematiksel Zeka**, **Uzamsal Zeka**, **Bedensel-Kinestetik**

Zeka, Müziksel Zeka, Kişilerarası Zeka (Sosyal), İçsel Zeka (Öz-dönüştürsel) ve Doğacı Zeka. Ölçek, her bir zeka alanını temsil eden spesifik davranışsal ifadeler veya yeterlilik algıları aracılığıyla bireyin kendini değerlendirmesini sağlar.

Ölçeğin yapısal geçerliğinin sağlanması, her bir alt boyutun (zeka alanının) diğerlerinden bağımsız ancak teoriyle tutarlı bir şekilde ölçülmesini gerektirir. Bu nedenle, ölçek maddeleri, ilgili zeka alanındaki tipik yetkinlikleri veya tercih edilen öğrenme stillerini yansıtacak şekilde titizlikle tasarlanmalıdır. Ölçek, bireyin kendini bu alanlarda ne kadar etkili veya yetenekli gördüğünü belirleyerek, zeka profilinin genel bir haritasını çizmaktadır.

Geçerlik

Kaynak verilerde spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, bir yüksek lisans tezi kapsamında geliştirilen ölçeklerin standart psikometri prosedürlerini izlemesi beklenir. Bu bağlamda, ölçeğin geçerlik çabaları muhtemelen **Kapsam Geçerliliği** ve **Yapı Geçerliliği** üzerine odaklanmalıdır. Kapsam geçerliliği için, maddelerin Çoklu Zeka alanlarını yeterince temsil edip etmediği uzman görüşleri alınarak değerlendirilmelidir.

Yapı geçerliliği ise genellikle **Faktör Analizi** (Açıklayıcı veya Doğrulayıcı) kullanılarak test edilmiştir. Bu analizler, ölçek maddelerinin, teorik olarak belirlenen sekiz farklı zeka boyutuna ayrılıp ayrılmadığını ve bu boyutların birbirinden ayrıma derecesini incelemek için kritik öneme sahiptir. Ölçeğin teorik yapıyla uyumlu olduğunu gösteren faktör yükleri ve model uyum indeksleri, geçerliliğin temel kanıtlardır.

Güvenirlilik

Ölçek geliştirme çabalarında güvenirlilik, ölçümün tutarlılığını ifade eder. Kaynak verilerde herhangi bir güvenirlilik katsayısı sunulmamıştır. Ancak, ölçeğin geliştirme aşamasında **Çı Tutarlılık Güvenirliliği** ve muhtemelen **Test-Tekrar Test Güvenirliliği** yöntemlerinin kullanılması beklenmektedir.

Çı tutarlılık, genellikle **Cronbach Alfa** katsayısıyla hesaplanır. Bu katsayı, her bir zeka alt boyutundaki maddelerin birbirleriyle ne kadar tutarlı olduğunu gösterir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri (genellikle .70 ve üzeri), ölçeğin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Test-tekrar test güvenirliliği ise, ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında benzer sonuçlar verip vermediğini belirlemek için kullanılmaktadır. Bu çabalar, ölçeğin zaman içinde istikrarlı ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlamaya amaçlanmaktadır.

Faktör Analizi

Faktör Analizi, Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği'nin temel yapısal

özelliklerini belirlemek için elzem bir istatistiksel tekniktir. Bu analiz, ölçeğin gerçekten de Gardner'ın kuramına uygun olarak çok boyutlu bir yapı sergileyip sergilemediğini sınar.

Yüksek lisans tezinde, genellikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılarak maddelerin hangi faktörlere yüklendiği belirlenmiş ve bu faktörlerin teorik zeka alanlarıyla eşleşip eşleşmediği incelenmiştir. Eğer ölçek kuramsal beklentilere uygunsa, her bir zeka alanı için ayrı ve anlamlı faktörlerin ortaya çıkması gerekmektedir. Bu analizler, aynı zamanda gereksiz veya uygunsuz maddelerin ölçekten çıkarılmasına da olanak tanımıştır, böylece ölçeğin yapısal geçerliliği maksimize edilmiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geliştirme (Self-Report/Kendini Değerlendirme Ölçeği)

Format: Kaynakta belirtilmemiştir, ancak kendini değerlendirme ölçeklerinde yaygın olarak **Likert Tipi Derecelendirme** (Örn: Hiç Katılmıyorum'dan Tamamen Katılıyorum'a) kullanılmıştır varsayılmaktadır.

Language Available: Türkçe

Population Group: Muhtemelen Üniversite veya Lise Öğrencileri (Eğitim Bilimleri Enstitüsü tezi kapsamında)

Age Group: Genellikle Ergenlik Dönemi ve Yetkinlik Başlangıcı (15 yaş ve üzeri)

Population Details: Ölçek, Ankara Üniversitesi'nde yürütülen bir yüksek lisans tezi kapsamında Türkiye'deki bir örneklem üzerinde geliştirilmiştir.

Test Methodology: Kağıt-kalem yöntemiyle uygulanan kendini değerlendirme envanteri.

Anahtar Kelimeler

Öz-Algü, Zeka Profili, Geçerlik, Güvenirlik, Faktör Analizi, Gonca Seber, Ankara Üniversitesi.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: gseber@mit.edu (Kaynakta belirtilen iletişim adresi)

Correspondence Address: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (Tez dönemi itibarıyla).

Şinler, Ücret ve Test Yılı?

Test Yılı?: 2001 (Yüksek lisans tezi tamamlanma yılı?)

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir yüksek lisans tezi ürünüdür. Ticari kullanım veya dağıtım için yazar Gonca Seber'den resmi izin alınması gerekmektedir. Genellikle akademik araştırmalarda kullanım ücretsizdir, ancak bu durum yazarın güncel politikalarına bağlıdır.

PDF Durumu: Kaynakta PDF bağlantısı bulunmamaktadır. Ölçeğe erişim için Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü veya Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden teze ulaşılması gerekmektedir.

Referanslar

Seber, G. (2001). *Çoklu zeka alanlarında kendini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çoklu Zeka Alanlarında Kendini Değerlendirme Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri, sağlanan kaynak içerikte yer almamaktadır. Maddelerin tam listesi, Gonca Seber tarafından 2001 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne sunulan yüksek lisans tezinde bulunmaktadır.